

Resultaten Juridische subwerkgroep Energiegemeenschappen 2026

Inleiding

De afgelopen maanden hebben een aantal leden zich gebogen over de juridische aspecten van Energiegemeenschappen:

- Wat voor organisatie vormen zijn?
- Wie zijn uitgesloten en waarom?
- Hoe kan EnergieWEB omgevormd worden naar een Energiegemeenschap van gemeenten? En ontheft dit de gemeenten dan van aanbesteden? Hoe kunnen andere partijen daarbij aansluiten?

We hebben dit onderzocht aan de hand van bestaande casussen in de regio; de energiewet nog een keer grondig gelezen; **om** | nieuwe energie en Energie Samen geconsulteerd. En de ontwikkelingen binnen Watt2Watt gevolgd, de opvolger van Local4Local.

De belangrijkste conclusies en resultaten kort samengevat

Rechtsvorm & afspraken

De wet is zo vormgegeven dat de bestaande structuur en samenwerking van (hernieuwbare¹) energiecoöperaties binnen de definities vallen en aan de voorwaarden voldoen. Ook mag het een personenvennootschap zijn, daar hoeft men niet per sé voor langs een notaris en ook niet voor in te schrijven bij de KvK. Wel wordt de coöperaties aangeraden om e.e.a nog (beter) vast te leggen. Hetzelfde geldt voor elke willekeurige andere gemeenschap:

- Een **contractenoverzicht**: wie tekent wat, wanneer, met welke partij. Bijvoorbeeld tussen de leden onderling afspraken met betrekking tot de gelijktijdigheidsprijs; tussen de Energie Dienst Verlener (EDV) en de Energiegemeenschap, en tussen het lid en de EDV.
- **Governance-criteria** voor charter, mandaat en zeggenschap.
- **Statuten of overeenkomsten** die passen bij een energiegemeenschap.
- Een **basis contractstructuur** voor energiedelen met rol- en risicoverdeling.
- **AVG-afspraken** voor datagebruik, beveiliging en verantwoordelijkheden.

Lidmaatschap en zeggenschap (artikel 2.4)

Grote marktpartijen mogen lid zijn van een Energiegemeenschap zonder hernieuwbare opwek, maar zijn uitgesloten van zeggenschap. Deze partijen kunnen wel op basis van private overeenkomsten energie afnemen van de energiegemeenschap (Zelflevering of PPA in oude terminologie).

¹ De wet maakt onderscheid tussen een Energiegemeenschap zonder met en een hernieuwbare met assets: maar beiden moeten zonder winstoogmerk zijn.

In de wet staat expliciet dat gemeenten, waterschappen, provincies, gemeenschappelijke regelingen of micro-ondernemingen, kleine ondernemingen of middelgrote ondernemingen zijn etc. lid kunnen worden van een hernieuwbare energiegemeenschap. Lid zijn en stroom afnemen zijn wel twee verschillende activiteiten. Een gemeente hoeft niet altijd aan te besteden om af te nemen van een energiegemeenschap. Wel moet begrepen worden dat de gemeente lid wordt niet als publieke partij. Maar als privaatrechtelijke partij handelingen uitvoert: namelijk het opwekken en gebruiken van energie. Ze zijn in die hoedanigheid niet anders dan alle andere leden die ook gewoon afnemer en producent zijn.

Nabijheid / Lokale feitelijke zeggenschap (artikelen 3.1 en 4.2) Nabijheid wil je niet wettelijk vastzetten want dan krijg je altijd onnodige uitsluiting. In de NENnorm komt een procesdefinitie. Er bestaat de mogelijkheid om een werkgebied te definiëren. De definiëring en afbakening van het werkgebied en de nabije omgeving dienen gebaseerd te zijn op een combinatie van ruimtelijke, sociale en functionele nabijheid. Deze zijn niet cumulatief maar bieden alternatieve en combineerbare onderbouwingen.

Gelijk stemrecht voor alle leden (artikel 31.1) Om democratische zeggenschap te waarborgen, geldt voor alle leden een gelijk stemrecht. Daarmee wordt voorkomen dat feitelijke zeggenschap gebaseerd is op investeringshoogte of afnamevolume. Dit zorgt ervoor dat iedereen in de gemeenschap een gelijke stem heeft, ongeacht verbruik of de mogelijkheid van financiële inleg.

Nesting van energiegemeenschappen is mogelijk

Binnen Energie Samen en **om** | nieuwe energie wordt binnen landelijke coöperaties al ze onderling samengewerkt, zonder dat alle energiegemeenschap bilateraal met elkaar moeten gaan zitten en er een doolhof aan contracten zal ontstaan.